

เทศน์เช้า วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมนะ เวลาหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงตา ท่านอยู่กับหลวงปู่
มั่น ท่านบอกเวลาหลวงปู่มั่นท่านจะแสดงธรรม มันเหมือนความแห้งแล้ง พอความแห้งแล้งที่
ไหน เวลาฝนมันจะตกมันจะชุ่มชื้น มันจะได้ฝนยังชีพ มันมีความดีอกดีใจมาก

การได้ฟังธรรมๆ นะ เวลาหลวงตาท่านพูดถึงเวลาอยู่กับหลวงปู่มั่น มันเหมือนเด็กน้อย
ได้เข้าอ้อมอกของแม่ ได้ดื่มน้ำนมของแม่ มันมีความสุขนะ

แต่เด็กน้อยมันดิ้นรนของมันนะ เวลาคนในเมืองจีนสมัยโบราณเขามีลูกมีเต้าเขาเลี้ยง
ไม่ได้ เขาเอาเด็กไปทิ้งตามข้างถนนนะ เด็กมันดูดีของมันนะ มันดูดีของมันด้วยความหิว
โหยง แต่มันไม่สามารถจะช่วยเหลือตัวเองได้ไง เด็กน้อยช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ อาศัยพ่ออาศัยแม่
บำรุงรักษา เห็นไหม

เวลาครูบาอาจารย์ท่านแสดงธรรมๆ หัวใจของคน หัวใจของคนที่มีน้ำเหว่ หัวใจของคน
หัวใจของคนที่ยพยายามจะแสวงหาทางออก หัวใจของคนทีเห็นทุกข์แล้วพยายามจะออกจาก
ทุกข์ แต่ไม่มีทางเดินที่จะพ้นจากทุกข์ไปได้ มีดแปดด้าน

เวลาที่มีดแปดด้าน หลวงปู่ก่อนท่านบอกเลย มรรค ๘ ก็มีดแปดด้านๆ มันมีดไปทั้งหมด
นะ เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นชอบ งานชอบ เพียรชอบ ดำริ
ชอบ งานชอบ ความชอบธรรมๆ แล้วก็เอามาจำภาษา แล้วก็เอามาโต้แย้งกัน จำภาษาแล้วก็
เอามาบิดเบือนเอาตามความพอใจของตน ถ้าสิ่งใดพอใจของตนว่าสิ่งนั้นถูกต้องชอบธรรม ถ้า
อันไหนไม่พอใจของตนนะ อันนั้นเป็นอรชุนมันแต่งเข้ามาในพระไตรปิฎก มันไปบิดไปเบือนไป
หมดนะ ทั้งๆ ที่มันไม่เข้าใจเลยแม้แต่หน่อย

ศึกษาไปเถอะ นักแก้วนกขุนทอง ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ต้องมีการศึกษาๆ ชาติจะเจริญได้เพราะการศึกษา โลกจะเจริญได้เพราะ

การศึกษา การศึกษานั้นศึกษามาเพื่อเป็นวิชาชีพ ศึกษามาเพื่อเป็นหน้าที่การงาน แต่ศึกษา
มาแล้วคนประสบความสำเร็จก็มี คนศึกษามาแล้ว ศึกษามาจนมีการศึกษาแต่ทำหน้าที่การ
งานไม่ประสบความสำเร็จก็มี การศึกษามาๆ ศึกษามาแล้วมีแต่ความทุกข์ความยากในหัวใจ
ความทุกข์ความยากในหัวใจคือกิเลสตัดทอนความทะยานอยากมันบีบปี้สีไฟไป

เวลาศึกษามาแล้ว ศึกษา เวลาจบสิ้นของประเทศไทย ที่หนึ่งของประเทศไทยๆ เศรษฐี
โลก เศรษฐีประเทศไทย ไม่เคยจบสิ้นในประเทศไทยเลย เศรษฐีประเทศไทยเขาทำความ
ประสบความสำเร็จของเขา นี่ไง นี่การศึกษา มา ศึกษามาเป็นภาคปริยัติ ศึกษามาเพื่อความรู้
ความรู้ศึกษามาแล้วเขาต้องมาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ เขาศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เขา
ไม่ได้ศึกษามาโกง โกงว่าเป็นความรู้ของเราๆ ความรู้ของเราแก้ไขกิเลสของเราไม่ได้ ความรู้ของ
เราให้กิเลสเอาไปใช้ไปสอยว่าฉันมีความรู้ เอาความรู้ไปฟาดฟันคนอื่นไง แต่ไม่เคยฟาดฟัน
กิเลสของตนเลย

กิเลสอาศัยธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเหยียบย่ำทำลายเขาทั้งสิ้น
แต่ไม่เคยเหยียบย่ำทำลายกิเลสในใจของตน เพราะกิเลสมันไม่ยอมให้เห็นตัวของมันไง

เวลาไปอยู่กับหลวงปู่่มั่นๆ เวลาหลวงปู่่มั่นจะเทศน์ว่า การ เพราะสมัยโบราณ สมัยองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การฟังธรรมนี้แสนยาก การฟังธรรมนี้แสนยากเพราะองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมเป็นศาสดาเป็นพระอรหันต์ ต้องออกมาจากมุขปาฐะ ออกมา
จากปากขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนั้น มันไม่มีสื่อสารถะ

เวลาพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรฟังเทศน์ของพระอัสสชิมาได้เป็นพระโสดาบัน เวลา
มาบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว เวลาพระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบัน นั่ง
สัปหงกโง่งง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปด้วยฤทธิ์ ไปด้วยฤทธิ์เลย ให้เอาน้ำลูบหน้า
ให้ตริกในธรรมๆ เวลาคนง่วงเหงาหาวนอนให้ตริกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
จำได้แค่นั้นก็มาวิเคราะห์หิวจี้เพื่อไม่ให้มันง่วงเหงาหาวนอน ถ้าไม่ไหวก็หงนหน้าดูดาว
สุดท้ายแล้วนะ ถ้าไม่ได้ให้นอนซะ ตื่นขึ้นมาแล้วค่อยมาภาวนาต่อ เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปด้วยฤทธิ์ตั้งเหยียดแขนและคู้แขน ไม่มีระยะทาง นี่
ความมหัศจรรย์ของใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสุดยอด แล้วเวลาไปเทศน์ว่า การ

พระโมคคัลลานะเพราะเหตุใด ไปเทศนาพระโมคคัลลานะเพราะพระโมคคัลลานะจะมาเป็น
ขุนพลที่จะเผยแผ่ธรรมที่จะหยั่งรากศาสนาให้ลึกซึ้ง นี่ไง อัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา การ
เผยแผ่ธรรม เผยแผ่ธรรมมา

ไอ้ซี่ครอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ไปสอนหรือก มันไม่ฟัง มันไม่ฟัง ไม่สนใจ
หรือก นี่เหมือนกัน เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามานี้ธรรมวินัยเป็น
ศาสดาของเรา ศึกษา มา ศึกษามาแล้วมันฟังไหม ถ้ามันฟังมันก็ต้องประพฤติปฏิบัติให้มันเป็น
อย่างนั้น ถ้ามันฟังแล้วมันต้องปฏิบัติตนให้เป็นอย่างที่ได้ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้ามา ถ้าศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล สมาธิ ปัญญา ศีลมีงอยู่ไหน ศีลเอาไว้ในสมุด เอาไว้ในหนังสือ แต่ฉันจะทำตามใจ
ของฉัน

ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามันมีศีล คนเรามีศีล พระประพฤติปฏิบัติขึ้นมา
เรื่องศีลสำคัญมาก เขาระมัดระวังรักษา เวลาอาบดินหนักเขาต้องรีบไปอยู่กรรม รีบไปเพราะ
อะไร เพราะมันปิดกั้นมรรคผลๆ คำว่า “ปิดกั้นมรรคผล” มันภาวนาไปได้แสนยาก

การภาวนาๆ เรา ดูสิ เวลาคนอยากจะหาทางออกจากกิเลสตัดหาความทะยานอยาก
ไปอยู่กับหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น พยายามจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาท่านจะเทศนาว่าการ
เทศนาว่าการก็เปิดไฟ

เวลาหลวงตาท่านพูดว่าหลวงปู่มั่นเทศนาว่าการนะ นิพพานหีบจับเอาได้เลย เพราะ
หลวงปู่มั่นท่านทรงธรรมทรงวินัยในใจของท่าน ท่านอธิบายสัจจะความจริงในใจของท่าน คนที่
มันมีความรู้ในหัวใจมันจะอธิบายธรรมะนี้ได้ชัดเจนแจ่มแจ้ง ได้ชัดเจนแจ่มแจ้งนะ ไอ้ผู้ฟัง ผู้ฟัง
มันจะหีบจับเอานะ มันหีบคว้าเอาได้เลย

แต่พอหลวงปู่มั่นท่านเทศน์จบ หลวงตาท่านบอกว่าฟ้าปิดมืดตืดตื้อ จะทำสิ่งใด จะเอา
สิ่งใด ศึกษา มา มหา มหาไม่มีความรู้หรือ ๙ ประโยคมีความรู้ใหม่ มีความรู้ทั้งนั้นนะ ทุกข์เป็น
อย่างไร

ถ้าทุกข์ มันรู้จักทุกข์ก็สลัดมันทิ้งไปสิ คนเรามันปรารถนาจะพ้นจากทุกข์ ปรารถนาจะไม่
มีทุกข์ในหัวใจ มีความรู้จักสลัดมันทิ้งไปสิ ความทุกข์ให้มันบีบคั้นในหัวใจทำไม ความทุกข์สลัด
มันทิ้งไปสิ ทำไมทำไมไม่ได้ละ...ทำไมไม่ได้หรอก

นี่ไง เขาศึกษามา ศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเราต้องทำ
จริงทำจริงของเรา เราศึกษามาแล้ว ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาศึกษาไป
แล้วหวาดระแวงไปหมด ระแวงนะ คนระแวงทำอะไรไม่ได้หรอก คนเรามันต้องมั่นคง มีสัจจะ
ความจริงของมันขึ้นมา ถ้ามันมีแต่ความหวาดความระแวงขึ้นมา ทำอะไรเหลวไหลทั้งนั้นนะ
เพราะมันสะดุ้งกลัวไปทุกอย่างเลย ไม่มีอะไรจริงจังทั้งสิ้น

แต่เวลาคนเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา นี่มีขันติธรรม มีความอดทน ทำสิ่งใดทำด้วยสัจจะ
นี่มันทำได้ทั้งนั้นนะ สิ่งนี้มันมาจากไหน มันมาจากอำนาจวาสนา อำนาจวาสนาของคน เห็นไหม
คนที่มันคงแข็งแรงขึ้นมาเพราะอะไร

นี่ไง เวลาทุกคนอยากจะมีปัญญาๆ ทุกคนอยากจะทำอะไรๆ ทุกคนอยากจะมีบารมี ทำ
อย่างไร อยากจะทำอะไรๆ ถ้ามีอำนาจวาสนาบารมีของเราสร้างสมขึ้นมาทำสิ่งใดก็ประสบ
ความสำเร็จของเรา คนที่มีปัญญาๆ ก็นั่งหลับตาลง หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธจะมี
ปัญญา นั่งลง หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ

เด็กๆ เวลามาฟังเทศน์ เราจะบอกเลย หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ แล้วจะมี
การศึกษา นี่บอกว่า “อู้อู้อู! จะสอบไม่ได้ ทำไม่ได้”

ทำไม่ได้ วางมันไว้ แล้วมานั่งสมาธิหายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ

“ไอ้โฮ! เรียนขนาดนี้ยังไม่รู้เรื่องเลย แล้วต้องไปนั่งหายใจเข้าพุท หายใจออกใจโธ เมื่อไหร่
มันจะรู้เรื่องล่ะ”

แล้วบางคนเชื่อ เขาวางไว้แล้วพยายามมานั่งหายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ พอจิต
มันสบาย มันมีคล่องตัวแล้วไปดูหนังสือ บ๊ีบๆ ก้าวหน้าไปกว่าเขาเยอะเยอะ

นี่ไง ไอ้เรามันหลง กลัวกูไม่รู้ อยากจะรู้ อยากจะเอาปัญญายัดเข้าไปในสมอง เอา
ปัญญาเยอะๆ...ไม่ได้อะไรเลย ได้แต่ขี้เลื่อย ได้แต่ขี้ แต่เวลาวางหมด หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจ

ออกนีกโธ พยายามทำสมาธิให้ได้ พอทำสมาธิให้ได้นะ จิตมันมีสมาธิได้ หนึ่ง มั่นใจ ไม่ระแวง ไม่กลัว ไม่หวาดหวั่น ทำสิ่งใดทำตามข้อเท็จจริง อ่านแล้วเข้าใจหมดเลย สอบได้เลย ดีมากไปเลย แต่มันไม่มีใครอธิบายให้เขาเข้าใจได้ไง “ไอ้โฮ! มีปัญญามากๆ”

ปัญญามากก็คอมพิวเตอร์ไง เดี่ยวนี้กดปุ่มอย่างเดียว บวกลบไม่เป็นแล้ว ทำอะไรก็ไม่เป็น กดปุ่มปัญญามาก คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น อะไรไม่ได้ทั้งสิ้น แต่ถ้ามันทำได้ๆ เราฝึกหัดของเรา นี่ภาคปฏิบัติๆ

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาธุ ธรรมและวินัยนะ ศาสดาของเรา นะ ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่มีพระพุทธศาสนา ถ้ามีพระพุทธศาสนาเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะไปดูถูกดูแคลนได้อย่างไร เราเคารพบูชาทั้งนั้นนะ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็สอนไว้แล้ว “ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่าบูชาเราด้วยอามิสเลย”

สิ่งที่บูชาๆ กันนี้บูชาด้วยอามิส แต่พวกเราชาวพุทธ ชาวพุทธเราก็บูชา ทานเราเสียสละของเราขึ้นมา แต่ถ้าจะให้จริงขึ้นมา “ปฏิบัติบูชาเราเถิด” ใครปฏิบัติบูชาเราเถิด ตั้งสติขึ้นมา เราก็มั่นใจในตัวเราเองแล้ว เห็นไหม

ถ้าตั้งสติ มีสมาธินะ ไอ้โฮ! อยู่ในบ้านก็ไม่ระแวงใคร พ่อแม่จะพูดอะไร คนนั้นจะพูดอะไรก็เรื่องของเขา เราสติตั้งมั่น มันเป็นความสุขนะ ถ้าหวาดระแวงไป เสียใจอะไรก็ “ใครว่าเรา ใครว่าเรา ใครนินทาเรา” มันจะไปล่อเขาตลอด

แต่ถ้ามันฝึกหัดปฏิบัติบูชาเราเถิด ถ้าจิตมันตั้งมั่นขึ้นมา จิตมันมีสมาธิขึ้นมา ในครอบครัวมีความสุข แล้วถ้าอยากจะทำดีอยากจะทำประพฤดีปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตสงบแล้วทำให้มันตั้งมั่น พอสงบแล้วเดี๋ยวก็คลายออก

เวลาคนที่ไม่เคยทำ ทำไม่ได้เลยมันก็ทุกข์ใจของมัน เวลาคนทำได้แล้วเวลามันเสียก็มีทุกข์ใจของมัน เวลาเราทำทุกขีใจๆ ทุกขีใจทั้งนั้นนะ คนไม่เคยมีเงินมีทองเลยมันก็อยากมีเงินมีทอง ไอ้คนมีเงินมีทองแล้วหมดเนื้อหมดตัวไป การมีเงินมีทองขึ้นมามันก็อยากให้มีมากๆ ขึ้นแล้วไอ้การมีเงินมีทองขึ้นมาด้วยหน้าที่การงานของเรา แล้วมันต้องกลับไปทำหน้าที่การงานของ

เรา เราทำงานสะสมเงินทองจนจะเลี้ยงชีพได้ พอเงินนั้นหายหมดไปเลยเราก็ต้องมาเริ่มต้นใหม่ มันละล้าละลังๆ เพราะมันทุกข์มันยากไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลาทำสมาธิได้แล้วเวลามันเสื่อมไปแล้วจะมาทำอีกมันทุกข์มันยากของมัน ไ้คนทำสมาธิไม่ได้เลย “ทำอย่างไร?” มันก็ทำจนมันได้ของมันขึ้นมา นี่มันเป็นสัจจะเป็นความจริง ใจนี้มันเป็นได้หลากหลายนัก ใจ นามธรรม ความรู้สึกมันเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ความรู้สึกของคนมันจะมั่นคงได้อย่างไร ถ้ามันคงได้หรือไม่ได้มันก็อยู่ที่จิตนัย คำว่า “จิตนัย”

คำว่า “จิตนัย” กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ใครได้ทำสร้างสมบุญญาธิการมาขนาดไหนมันเป็นจิตนัย มันเป็นทัศนคติ นีวีชัน เขาว่า มันเป็นของมันโดยธรรมชาติของมัน ไ้การศึกษาๆ เรามาเพิ่ม เรามาประสบการณ์ชีวิตอีกต่างหาก ตรงนั้นมา แล้วถ้ามันตรงนั้นมาแล้วเราไม่ต้องไปทุกข์ใจเสียใจ เรามีมากมีน้อยขนาดไหน เราก็พยายามจะฝึกหัดๆ อยู่ที่นี่ ถ้าเรามาฝึกหัดอยู่ที่นี่ ฝึกหัดเพื่อตัวของเราเพื่อประโยชน์กับเรา นี่ฟังธรรมๆ

เวลาฟังธรรม “มันไม่เห็นเทศนาว่าการเลย เห็นแต่ค่าคน”

ไปค่าใคร ค่ากิเลสในใจของคนต่างหาก กิเลสที่มันคือด้าน กิเลสที่มันเห็นแก่ตัว เวลามันแสดงออกมาในใจของใครแล้วมันเผาจนหัวใจดวงนั้น แต่หัวใจดวงนั้นมีขอบไม่เข้าใจว่านี่มันคือกิเลส แล้วพอเราเชื่อมัน เราทำตามมัน แล้วมีครูบาอาจารย์มาเคาะ มาเคาะสนิม มาสะกิดมันนะ “อู๊ย! ค่าคนๆ”

ไปค่าใคร ทำไมต้องไปค่าเขา ค่าแล้วได้อะไรขึ้นมา ค่าแล้วไม่เห็นมีอะไรสิ่งใดดีขึ้นมาเลย แต่กิเลสในใจของคนมันคายขึ้นความโลภ ความโกรธ ความหลง มันคายขึ้นทุกข์ยากไว้กับใจของสัตว์โลก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภว่าหรือสัตว์ชนสัตว์ หรือสัตว์ชนสัตว์สัตว์ผู้ของจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันข้องเกี่ยวกับกิเลสต้นหาความทะยานอยาก ความหรือสัตว์ชนสัตว์คือการปลดปล่อย ปลดปล่อยกิเลสในใจของมันให้มันเบาบางลง ให้มันวางให้ได้ ให้มันทิ้งไป แล้วมันจะเห็นคุณค่าของหัวใจ

พอเห็นคุณค่าของหัวใจ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขาของท่าน ท่านมีความสุขของท่าน ครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านมีคุณธรรมในใจของท่าน ท่านไม่มาคดลูกชี้หรือก ท่านไม่เข้ามาคดลูกชี้ มนุษย์ชี้เหม็น เหม็นชี้ เหม็นคาว เหม็นมาก เขาไม่มาคดลูกชี้หรือก เขาจะคดลูกธรรม

คดลูกธรรมนะ กลิ่นของศีลกลิ่นของธรรมมันหอมทวนลม เขาหอมทวนทวนลมของเขา เขาอยู่ในคุณธรรมของเขา เขามีความสุขของเขา นี่ความสุขอย่างนั้นไง สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ความสงบระงับสิ่งนั้นมีความสุขมาก ให้อะมันชวนขวยๆ ขวนขวยมาเพื่อจะมาบ่ารุง บ่าเรอมัน แล้วบ่ารุงบ่าเรอมันแล้วมันได้อย่างนั้นจริงหรือไม่

แต่ในข้อเท็จจริง จริงตามสมมุติๆ ชีวิตนี้มันจริงตามสมมุติ ในเมื่อมีชีวิตแล้วมันต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย เวลาปัจจัยเครื่องอาศัยเราก็แสวงหามาเพื่อปัจจัยเครื่องอาศัย พระก็ต้องบิณฑบาต จะเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้งขึ้นมา มีปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีพขึ้นมา เราดำรงชีพของเรา เพราะเราไม่เป็นทาสของใคร ไม่อยู่ใต้อาณัติของใคร ไม่ให้ใครชี้นิ้วใจ เราต้องบิณฑบาตเลี้ยงชีพ

พอเลี้ยงชีพขึ้นมา ชาวพุทธของเรา เข้าขึ้นมาเขาก็อยากได้ทำบุญกุศลของเขา ข้าวปากหม้อ ข้าวปากหม้อเขาก็ตักใส่บาตรพระไปก่อน พระออกมาบิณฑบาตผู้ทรงศีลนะ ก็บิณฑบาต ข้าวปากหม้อเขาไปดำรงชีพ ดำรงชีพไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติไฉ่ ถ้าประพฤติปฏิบัติได้ตามความจริงของเขาขึ้นมา ปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา ศาสนทายาท ธรรมทายาท ทายาทโดยธรรม เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้กับบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ฝากไว้กับเรา เราได้พินัยกรรม ได้สิทธิ์เท่าเทียมกัน แต่ใครจะแสวงหา ใครจะได้ทรัพย์ สัจจะความจริง ได้ทรัพย์ขึ้นมาได้ตามความเป็นจริง ทรัพย์ขึ้นมา ทรัพย์ขึ้นมาก็สัจธรรมๆ

สัจธรรมที่มีคุณค่าที่เป็นนามธรรมที่อยู่ในหัวใจ ใจเท่านั้นสัมผัสได้ สมุดก็สัมผัสไม่ได้ หนังสือก็สัมผัสไม่ได้ คอมพิวเตอร์ก็สัมผัสไม่ได้ ไม่มีใครสัมผัสธรรมได้เลย สัมผัสไม่ได้เลย เว้นไว้แต่ใจของคน เพราะใจมันทุกข์มันยาก เพราะใจมันทึงทุกข์ทึงยากแล้วมันสุข พอใจมันสุข มัน

ทั้งทุกข์และสุข มันเป็นวิมุตติสุข พ้นไปจากสุขทั้งสมมุติทางโลก พ้นไปหมดเลย ใจดวงนี้สำคัญขนาดนี้

แต่ใจมันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะก็จากผลการกระทำของเราเนี่ย ทำดีทำชั่วเนี่ย ทำดีทำชั่วมันจะให้ผลของมัน แล้วเวลาประพาศปฏิบัติทำดีเหนือดี

ดีคือการบังคับตน ดีคือเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาซ้ำแล้วซ้ำเล่า การพิจารณา การแก้ไข ความดีเหนือดี เดินไปก็เดินมาไม่เห็นทำอะไรเลย แต่ในหัวใจมันหมุนตัวๆ เวลาคนมันเครียด มันเครียดในหัวใจของมันมาก เวลาคนมันปลอดโปร่ง มันเหมือนกับยานอวกาศ มันจะพ้นไปจากโลก แหม! สูดยอด แล้วมันอยู่ที่ไหนละ ใครเห็นนะ

อย่าให้พระโกหกนะ อย่าให้พระมันมาปลิ้นปล้อนหลอกเรา เราประพาศปฏิบัติของเราให้มันเป็นความจริงขึ้นมา เป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตสิทธินิโก รู้จำเพาะในหัวใจของเรา แต่รู้จริงๆ นะ อย่าอ้างว่ารู้จำเพาะแล้วสอนใครไม่ได้ รู้แล้วจะกะล่อนอย่างไรก็ได้เพราะกูรู้ของกูคนเดียว... ไม่ใช่

ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ การสนทนาธรรมเป็นมงคลอย่างยิ่ง การศึกษาการตรวจสอบในครอบครัวกรรมฐาน หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านตรวจสอบลูกศิษย์ของท่านจนมั่นใจแล้วท่านถึงบอกว่าหลวงตาเป็นพระที่ดีทั้งภายนอกและภายใน ภายนอกคือการนำในการขับเคลื่อนในข้อวัตรปฏิบัติ ภายในคือในหัวใจของท่าน ในหัวใจของท่านมีสัจจะมีความจริง ท่านถึงสามารถชี้ทางให้พวกเราได้ เอวัง